

Вип. 1. — С. 72–79. Теорія розподілу суспільного продукту : монографія / І. Й. Малий ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т. — Київ : КНЕУ, 2000. — 248 с.

3. *Малий І.Й.* Розподіл багатства: криза теорії ринкового фундаменталізму / І. Й. Малий // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т, НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин ; [редкол.: О. П. Степанов (відп. ред.) та ін.]. — Київ : КНЕУ, 2001. — Вип. 5 / [відп. за вип. Н. М. Євдокимова]. — С. 48–58.

4. *Eisenstadt S.N.* Tradizion, Chanse, and Modernity. —N.Y.,1973. — P.151.

5. *Галечян А.М.* Политическая элита как субъект модернизации современной России. Авторефер. Дис. ...канд.полит.н.- М.,2008.

УДК 351/354

Ірина МОЙСЕЄНКО*
Ірина РЕВАК*

ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглянуто чинники, особливості й умови, які визначають соціальну орієнтацію економіки та запропоновано теоретико-методологічні основи вдосконалення механізму державного регулювання соціалізації економіки.

Загострення глобальних проблем, ескалація геополітичних і національних воєнних конфліктів актуалізує перегляд теоретико-методологічних основ стратегії забезпечення економічної безпеки держави на основі соціалізації економіки. Економічні ризики для людини істотно посилюються як у національному, так і в глобальному вимірі, а соціальні імперативи стають критерієм ефективності державної економічної політики.

Актуальність теми дослідження визначає:

- необхідність використання міждисциплінарного підходу, який охоплює теоретико-методологічні засади функціонування економічної підсистеми, безпекознавства, соціології, культурології,

* *МОЙСЕЄНКО Ірина Павлівна* — д.е.н., професор кафедри фінансів та обліку Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів, Україна, iruna_m2015@ukr.net

* *РЕВАК Ірина Олександрівна* — к.е.н., доцент, завідувач кафедри соціальних дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, м.Львів, Україна, irarevak@gmail.com

історії, біології та інших взаємопов'язаних наук, предметом дослідження яких є життєдіяльність живих систем;

- врахування положень теорій неоінституціоналізму, менеджменту, економічного націоналізму, теорії безпеки та теорії потенціалів у розробці теоретичних основ формування державної політики соціалізації економіки;

- ідентифікація гуманітарних імперативів економічної безпеки та розвитку, до яких належить сукупність необхідних до виконання вимог щодо людського розвитку, гарантування економічної безпеки людини, реалізації економічних прав людини, встановлення рівнів соціальної відповідальності суб'єктів економіки.

Соціалізація економіки — одна з ключових складових світового процесу, що виявляється у соціальній переорієнтації виробництва, гуманізації праці і життя, деперсоналізації власності, зростанні значення соціальної відповідальності всіх учасників суспільних процесів. Соціалізація економіки — це процес трансформації економіки та суспільних змін, що відбувається як під впливом зовнішніх впливів, так і під тиском громадянського суспільства, яке вимагає суспільних трансформацій. Соціалізацію економіки розглядають як політику забезпечення відповідального виконання учасниками умов суспільного договору на основі використання соціального капіталу, вимог суспільних інститутів згідно зі стандартами сучасної цивілізації [1].

До особливостей соціалізації економіки відносять: історичний і національний характер відносин у моделі «суб'єкт економіки — соціальні норми — суспільство»; рівні функціонування економічних систем соціального типу — нанорівень (особистості), мікро (підприємства), мезо (територія, регіон), макрорівень (держава); зміни політичних, інформаційних і природних чинників функціонування соціально-економічних систем різного рівня; поєднання індустріальних та постіндустріальних рис національної економіки визначає напрями трансформаційних змін соціальної політики.

Аналіз публікацій з питань соціалізації економіки представників різних напрямів науки — політології, соціології, економіки, права, інформатики — дозволяють виокремити ряд факторів, що визначають ці процеси. Так, економічні фактори пов'язані з процесами виробництва, розподілу та споживання суспільних благ і використання природних ресурсів. Людські фактори визначаються рівнем формування та використання людського та інтелектуального капіталу. Комунікаційні фактори представлені соціальним капіталом і соціально-культурним прогресом, напрямками розши-

рення та поглиблення соціальної відповідальності. Інноваційні чинники — це розвиток і використання нанотехнологій, інформаційних і комунікаційних технологій, формування та використання інтелектуальних мереж.

Новий цивілізаційний вимір розвитку економіки передбачає врахування таких компонентів постіндустріального суспільства, зокрема: економічні — перехід від економіки виробництва до економіки послуг та е-економіки; соціальні — поділ населення за родом занять, професійно-технічні класи; інтелектуальні — (знаннємісткість) суспільних процесів, провідна суспільна роль теоретичного знання як джерела нововведень і політичних формувань; управлінські — використання управлінської та економічної синергетики, когнітології та коеволюції прийняття управлінських рішень; інформаційно-технологічні — створення нових інтелектуальних технологій виробництва та життя, використання інтелектуальних мереж різного типу та рівня, нанотехнологій щодо підвищення якості та стандартів життя населення.

Отже, соціалізація — це подвійний процес самоорганізації та організації, коли узгодження інтересів є результатом реформування норм і правил поведінки економічних суб'єктів і результатом організаційної діяльності соціальних інститутів щодо формування та використання соціальної відповідальності.

Узгодженню економічних інтересів сприяє відповідний механізм державного регулювання, який пропонуємо розглядати як сукупність видів економічних інтересів, способів вирішення їх протиріч, факторів формування інституційного середовища, умов, інструментів і методів узгодження інтересів. Типологія видів економічних інтересів може бути описана так:

- індивідуально-особистісні — обумовлені особистими потребами та прагненням індивідів до ефективної трудової діяльності, спрямовані на збільшення і підвищення якості індивідуального людського капіталу, на зростання особистих доходів, підвищення рівня і якості життя і самореалізацію потенціалу своєї особистості;

- внутрішньо організаційні — обумовлені особистими та виробничими потребами працівників підприємств, прагненням до ефективної виробничо-господарської діяльності, спрямованої на неухильне підвищення прибутковості підприємств, забезпечення ефективного розширеного відтворення, поліпшення життя та підвищення якості людського капіталу працівників підприємств;

- корпоративні — обумовлені прагненням корпорацій (об'єднань) ефективно функціонувати в ринковій економіці,

успішно конкурувати, закріпитися на ринку, отримувати зростаючий прибуток, впроваджувати науково-технічні досягнення, здійснювати розширене відтворення техніко-технологічної бази; державні — обумовлені потребами державних структур прагненням здійснювати ефективну діяльність з розвитку виробничої та невиробничої сфер, досягнення макроекономічної рівноваги;

- національні — обумовлені суспільними потребами, розвитком продуктивних сил і економічних відносин прагнення державних органів та інших суб'єктів економіки до стійкого економічного зростання і спрямовані на, підвищення рівня і якості життя усього населення.

Принципи формування механізму державного регулювання соціалізації економіки наведено в табл. 1.

Державна політика в сфері соціалізації економіки має відповідати таким принципам, як: принцип демократизації, що означає розвиток демократичних основ регіонального розвитку, розширення гласності, врахування громадської думки, дотримання прав і свобод людини і громадянина; принцип єдиної державної політики, що зберігає єдність системи органів виконавчої влади і її суб'єктів у питаннях формального управління; принцип децентралізації, що означає розширення самостійності органів державної влади і місцевого самоврядування у вирішенні питань визначення змісту і конкретних форм роботи в сфері державного управління; принцип державної координації ділового партнерства, що полягає в тому, що державні органи управління повинні здійснювати спільну діяльність в інтересах оптимального використання ресурсів та їх потенціалу.

У сучасних умовах розвиток теорії і методології розробки державного механізму регулювання соціалізації економіки здійснюється за двома основними напрямками. Це, по-перше, розширення і поглиблення змісту досліджень (доповнення класичних теорій новими чинниками, вивчення і осмислення нових процесів і явищ). Другий напрям — це посилення «якості» методології досліджень на основі теорії систем, теорії безпеки та теорії потенціалів. Розробка цих наукових напрямків ґрунтується на прискіпливому вивченні перших об'єктів — законів і системному дослідженні других — закономірностей, які, як правило, розглядають як втілення законів у практичній площині. Це означає, що до категорії «закономірності» відносять тільки специфічні закони або ж усі закони, дія яких за умов господарювання певного середовища набирає більш конкретних

проявів, зокрема, у взаємозв'язках між об'єктами регіональної господарської системи.

Таблиця 1

**Принципи формування механізму
державного регулювання
соціалізації економіки**

Способи вирішення протиріч економічних інтересів	Умови узгодження інтересів	Інструменти узгодження інтересів
- прийняття та дотримання норм, стандартів, вимог, які забезпечують відповідність екологічної, соціальної, економічної, технічної та іншої діяльності суб'єктів стратегічній меті економічного зростання; - удосконалення формальних і неформальних інститутів інституційного середовища соціалізації економіки; - створення нових та удосконалення існуючих інституцій інституційного середовища; - затвердження в якості основ діяльності кожного суб'єкту моральних і соціально відповідальних принципів господарювання	- відкритість учасників до діалогу, консенсус поглядів на досягнення стратегічної мети соціалізації економіки; - отримання власної вигоди суб'єктами економіки: держава та місцеві органи самоврядування, суб'єкти підприємництва, громадяни, ЗМІ тощо; - інформаційна відкритість суб'єктів економіки; - побудова відносин у межах правового поля, вимог міжнародних стандартів і соціальної відповідальності; - дотримання умов громадського моніторингу та відкритості звітності про стан діяльності та соціальну відповідальність суб'єктів економіки	- формування та використання інструментів державної та регіональної політики (податкової, митної, кредитної, інвестиційної тощо); - стратегічне планування, прогнозування та програмування на рівні регіону; - усунення адміністративних бар'єрів щодо розвитку підприємництва; - запровадження форм державно-приватного партнерства; - регуляторні інструменти стимулювання підприємництва та інноваційного розвитку

Джерело: розроблено авторами.

Література

1. Кириленко В.І. Соціалізація економіки як тенденція розвитку суспільства / В.І. Кириленко, Л.М. Кириленко // Науковий часопис НПУ

УДК 330.341.1

Анатолій НИКИФОРОВ*

ФЕНОМЕН РИЗИКІВ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

Ринкова економіка, для якої притаманна свобода попиту і пропозиції, а разом з тим і нестабільність рівня цих параметрів ринку, постійне посилення конкуренції, випереджаючи темпи розвитку технологій і техніки, різкі зміни валютних курсів, неконтрольовану інфляцію, непостійність законодавчої бази, а також багато інших чинників, що характерні для поточного стану української економіки, створюють умови, при яких виникає невизначеність в отриманні кінцевого результату. За відомим висловом Ф. Найта: вимірювання невизначеність — це ризик; невимірювана невизначеність — за своєю сутністю є невизначеністю [1]. Оцінювання ризику дає можливість менеджменту прийняти обгрунтовані рішення щодо доцільності здійснення певної поведінки економічних агентів. Особливо важливою й одночасно найменш дослідженою є проблема оцінювання ризиків галузевих ринків, оскільки саме на них, як у національному, так й у глобально економічному масштабах, відбувається найгостріша конкурентна боротьба, що є одним з джерел економічного розвитку.

В економічній теорії можна виокремити кілька теорій ризику, які адекватні специфіці галузевих ринків. Генеалогічне дерево теорій ризику наведено на рис. 1.

Представники неоінституційної теорії ризику в якості критеріальної ознаки ризику виділяють не можливість результату певної події, а сутність феномену ризику. У працях Дж. Стиглиця, Т. Бачкаї, Д. Мессена, Д. Мико, А. П. Альгіна та інших учених, ризик розглядається як певна дія, спрямована на подолання невизначеності шляхом прийняття альтернативних рішень на основі можливої оцінки імовірності того, що відбудеться ризикова подія, яка матиме як негативні, так й позитивні наслідки.

* **НИКИФОРОВ Анатолій Євгенович** — д.е.н., професор кафедри макроекономіки та державного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, ntid@ukr.net